

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu **PSYCHOPEDIE**

1. Psychopedie, charakteristika oboru, předmět, cíle, používaná terminologie.
Historie oboru, trendy v současnosti, odborníci.
2. Mentální postižení: charakteristika, etiologie, klasifikace.
Možnosti podpory osob s mentálním postižením od raného věku po dospělost.
3. Demence, charakteristika, projevy, typy, možnosti podpory osob s demencí.
Sociálně podmíněné mentální postižení, charakteristika, projevy, možnosti podpory dětí.
4. Poruchy autistického spektra: charakteristika, etiologie, klasifikace.
Nestátní neziskové organizace a jejich role v podpoře osob s mentálním postižením.
5. Děti a žáci s poruchou autistického spektra ve škole (diagnostika, charakteristika projevů, strukturované učení).
Rodina a dítě s mentálním postižením (fáze vyrovnávání se s postižením dítěte, role rodiny, role sourozenců, možnosti podpory rodiny ze strany odborníků).
6. Lehké mentální postižení (charakteristika, specifika osobnosti). Možnosti edukace a podpory od raného věku po dospělost.
Sociální služby pro osoby s mentálním postižením.
7. Středně těžké mentální postižení (charakteristika, specifika osobnosti). Možnosti edukace a podpory od raného věku po dospělost.
Terapie využívané u osob s mentálním postižením.
8. Těžké mentální postižení (charakteristika, specifika osobnosti). Možnosti edukace a podpory od raného věku po dospělost.
Asistent pedagoga a jeho role při inkluzivním vzdělávání dětí a žáků s mentálním postižením.
9. Hluboké mentální postižení (charakteristika, specifika osobnosti). Možnosti edukace a podpory od raného věku po dospělost.
Možnosti pracovního uplatnění osob s mentálním postižením.
10. Downův syndrom (charakteristika, etiologie, klasifikace, specifika osobnosti). Možnosti edukace a podpory od raného věku po dospělost.
Charakteristika RVP PV, RVP ZV.
11. Symptomatické poruchy řeči.
Souběžné postižení více vadami (charakteristika, klasifikace, diagnostika). Možnosti edukace a podpory od raného věku po dospělost.
12. Poradenské služby pro děti a žáky s mentálním postižením ve škole a školských zařízeních.

Systemy alternativní a augmentativní komunikace vhodné pro osoby s mentálním postižením a poruchou autistického spektra.

13. Vzdělávání dětí, žáků s mentálním postižením od předškolního věku po dospělost.
Speciálněpedagogická diagnostika se zaměřením na osoby s mentálním postižením a poruchy autistického spektra.
14. Dospělé osoby s mentálním postižením (specifika v oblasti chování, socializace, vztahů, sexuality, samostatnosti, vzdělávání, profesního uplatnění a trávení volného času).
Charakteristika RVP ZŠS.
15. Žák s mentálním postižením ve škole v rámci speciálního i inkluzivního vzdělávání.
Legislativa týkající se školské problematiky vzdělávání žáků s mentálním postižením.

Literatura:

BARTOŇOVÁ, M., PIPEKOVÁ, J., VÍTKOVÁ, M. eds. *Strategie ve vzdělávání žáků v základní škole speciální: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2016. ISBN 978-80-7315-256-7.

BAZALOVÁ, B. *Autismus v edukační praxi*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1195-2.

BERNOLDOVÁ, J., STRNADOVÁ, I., ADAMČÍKOVÁ, Z. *Ženy s mentálním postižením v roli matek*. Praha: Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4329-8.

ČERNÁ, M. a kol. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3071-7.

HRDLIČKA, M., KOMÁREK, V. eds. *Dětský autismus: přehled současných poznatků*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0686-6.

LECHTA, V. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-977-4.

LIŠTIAK MANDZÁKOVÁ, S. *Sexuální a partnerský život osob s mentálním postižením*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0502-9.

MÜLLER, O. a kol. *Terapie ve speciální pedagogice*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4172-7.

SELIKOWITZ, M. *Downův syndrom: definice a příčiny, vývoj dítěte, výchova a vzdělání, dospělost*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-882-1.

SOLOVSKÁ, V. a kol. *Rozvoj dovedností dospělých lidí s mentálním postižením*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0369-8.

ŠAROUNOVÁ, J. a kol. *Metody alternativní a augmentativní komunikace*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0716-0.

THOROVÁ, K. *Poruchy autistického spektra*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0768-9.

VALENTA, M., MICHALÍK, J., LEČBYCH, M. a kol. *Mentální postižení*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0378-2.

VALENTA, M., MÜLLER, O. *Psychopedie*. Praha: Parta, 2021. ISBN 978-80-7320-290-3.

ZIKL, P. *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3856-7.

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu **SOMATOPEDIE**

1. Speciální pedagogika osob s tělesným postižením, vznik disciplíny somatopedie, její cíle, příbuznost oborů.
Klasifikace vrozených poruch hybnosti a deformací, druhy a stupně pohybových postižení.
2. Současná terminologie týkající se osob s tělesným postižením a obecná charakteristika tělesného postižení.
Druhy a typy získaných tělesných postižení, klasifikace a etiologie.
3. Začleňování osob s tělesným postižením do společnosti v historickém kontextu.
Historické milníky somatopedie a vývoj celospolečenských postojů spojených s lidmi s tělesným postižením do 19.století u nás a ve světě.
Obecné symptomy tělesných postižení, nejčastější kombinace tělesného postižení.
4. Významné osobnosti somatopedie od 19. století u nás a ve světě.
Ontogeneze dítěte se zaměřením na motoriku, vývoj dětské motoriky a hybnosti do 1 roku a patologické pohybové vzorce ve vývoji.
5. Příčiny vzniku tělesných postižení a poruch.
Systém pedagogické a psychologické podpory dětem a žákům s tělesným postižením.
6. Vývoj motoriky dítěte v období 1-3 let. Vývoj motoriky dítěte v období 3-6 let, školní zralost.
Volnočasové aktivity osob s tělesným postižením se zaměřením na sport.
7. Klasifikace všech pohybových poruch a tělesných postižení v somatopedii.
Socializace a komunikace lidí s tělesným postižením, specifika a zvláštnosti.
8. Charakteristika dítěte s mozkovou obrnou, zvláštnosti a specifika vývoje.
Dítě s tělesným postižením v rodině, přijetí a výchova dítěte s tělesným postižením, specifika, úskalí.
9. Charakteristika mozkové obrny, typy a druhy mozkových obrn.
Důležitost rané péče a včasné intervence u dítěte s tělesným postižením.
10. Jedinec se zdravotním oslabením, tělesným postižením chronickým a po nemoci, závažné nemoci současnosti.
Úkoly a náplň práce asistenta pedagoga směrem k žákovi s tělesným postižením.
11. Významné vrozené vady lebky, páteře a končetin, růstové vývojové odchylky.
Kompenzační pomůcky určené k pohybu a přemísťování.
12. Komplexní rehabilitace v souvislosti života člověka s tělesným postižením.
Získané úrazy a deformace páteře, míchy a končetin a jejich důsledky na vývoj osobnosti.

13. Socializace a inkluze lidí s tělesným postižením do společnosti, překonávání bariérovosti prostředí a bariér spojených s životem ve společnosti.
Epilepsie a její somatické a psychologické aspekty a důsledky pro život člověka.
14. Amputace a jejich důsledky na kvalitu života člověka.
Speciální vzdělávací potřeby žáka s tělesným postižením dle jednotlivých stupňů podpory.
15. Systém vzdělávání dětí a žáků s tělesným postižením v ČR.
Kompenzační pomůcky určené k sebeobsluze, hygieně, bydlení a vedení domácnosti.

Literatura:

- BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M. et al. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními potřebami v inkluzivním prostředí základní školy*. Brno: Paido, 2016. ISBN 978-80-7315-255-0.
- ČADOVÁ, E. a kol. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu tělesného postižení nebo závažného onemocnění: dílčí část*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020. ISBN 978-80-244-5711-6.
- JANKOVSKÝ, J. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-730-5.
- JANKŮ, K. *Kapitoly ze somatopedie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2017. ISBN 978-80-7464-954-7.
- JANKŮ, K., HARČÁŘIKOVÁ, T. *Multidimenzionalita tělesného postižení z pohledu komplexní rehabilitační péče*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2016. ISBN 978-80-7464-886-1.
- JEŠINA, O., HAMŘÍK, Z. a kol. *Podpora aplikovaných pohybových aktivit v kontextu volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. ISBN 978-80-244-2946-5.
- JEŠINA, O., KUDLÁČEK, M. a kol. *Aplikovaná tělesná výchova*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. ISBN 978-80-244-2738-6.
- LECHTA, V. ed. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.
- NOVOSAD, L. *Tělesné postižení jako fenomén i životní realita*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-873-8.
- OPATŘILOVÁ, D. *Analýza současného stavu inkluzivního vzdělávání v České republice u jedinců s tělesným postižením v předškolním a základním vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5030-3.
- RENOTIÉROVÁ, M. *Některé významné osobnosti oboru somatopedie v českých zemích*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-1861-2.
- VÍTKOVÁ, M. *Somatopedické aspekty*. Brno: Paido, 2006. ISBN 978-80-7315-134-0.

ZIKL, P. a kol. *Využití ICT u dětí se speciálními potřebami*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3852-9.

ZIKL, P. *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3856-7.

ŽIŽKA, Z. *Pomůcky pro osoby se zdravotním postižením*. Praha: Národní rada osob se zdravotním postižením, 2012. ISBN 978-80-87181-07-2.

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu **OFTALMOPEDIE**

1. Vymezení a charakteristika oftalmopedie jako vědního oboru, vývoj názvu oboru, postavení v soustavě věd, členění na dílčí disciplíny podle věku, zaměření a stupně. Dopad zrakového postižení na osobnost člověka.
Braillovo písmo, metodika nácviku čtení a psaní Braillovým písmem, pomůcky pro nácvik čtení, možnosti zápisu.
2. První přístupy společnosti k lidem se zrakovým postižením (do 15. století).
Kompenzační pomůcky pro jedince se zrakovým postižením: práce s informacemi (optické a optoelektronické pomůcky, výpočetní technika, pomůcky pro zápis Braillova písma).
3. Historie pedagogické práce s nevidomými ve světě a vývoj písma pro nevidomé.
Kompenzační pomůcky pro jedince se zrakovým postižením: pomůcky pro usnadnění mobility, pomůcky pro domácnost, školní pomůcky.
4. Historie pedagogické práce s nevidomými v českých zemích (až do roku 1989).
Význam volnočasových aktivit pro jedince se zrakovým postižením, možnosti aktivit dle věku, příklady aktivit výtvarných a kulturních (divadlo, tanec, film – audiokomentáře, hudba).
5. Zrakový analyzátor a jeho funkce, nejčastěji se vyskytující onemocnění zrakového analyzátoru.
Rodina dítěte se zrakovým postižením. Vyrovnání se všech členů rodiny včetně sourozenců. Možnosti podpory samostatnosti dítěte s postižením zraku.
6. Popis základních oblastí zrakového postižení a příčiny zrakového postižení.
Systém vzdělávání žáků se zrakovým postižením v České republice. Edukace těchto žáků v běžné a speciální škole, doporučená úprava prostředí, specifika metod a případně forem výuky, učebnice, zraková hygiena. Podpůrná opatření při výuce dětí, žáků a studentů se zrakovým postižením.
7. Stupně zrakového postižení, Medicínské členění, členění ve sportu, členění ve speciální pedagogice.
Prostorová orientace a samostatný pohyb: předpoklady pro samostatný pohyb, základní pojmy (makroprostor, mikroprostor, orientační zrak, orientační bod, vodící linie), metodika nácviku prostorové orientace a samostatného pohybu, chůze s průvodcem.
8. Charakteristika slabozrakých osob, specifika jejich psychického vývoje, příčiny, důsledky, doporučení při práci.

- Speciálněpedagogické poradenství – raná intervence, školské poradenské služby, speciálně pedagogická centra, poradenská zařízení sociální rehabilitace.
9. Charakteristika nevidomých osob, specifika jejich psychického vývoje, příčiny, důsledky, doporučení při práci.
Příprava jedinců se zrakovým postižením na povolání. Možnosti středního odborného, středoškolského a vysokoškolského vzdělávání. Pracovní rehabilitace.
10. Charakteristika osob se zbytky zraku, specifika jejich psychického vývoje, příčiny, důsledky, doporučení při práci.
Manuální technologie výroby tyflografiky, strojové technologie výroby tyflografiky, praktická aplikace reliéfní grafiky (vodící linie, signální pásy, varovné pásy, vodící pás přechodu pro chodce, reliéfní grafika v tyflokartografii, v edukaci osob s těžkým zrakovým postižením, v umění.
11. Vymezení dílčích disciplín tyfloandragogika a gerontagogika. Sociální rehabilitace, pracovní rehabilitace a rekvalifikace osob se zrakovým postižením.
Prostorová orientace a samostatný pohyb: Samostatná chůze bez užití pomůcek, rozvoj přirozených orientačních schopností jedince, chůze s bílou holí (držení bílé hole, techniky vedení bílé hole).
12. Ztráta zraku v dospělosti (příčiny, náhlá a pozvolná ztráta zraku, reakce na ztrátu zraku, vliv osobnostních charakteristik, přijetí a nepřijetí ztráty zraku).
Pracovní začlenění jedinců se zrakovým postižením. Legislativní ukotvení. Základní předpoklady pracovního uplatnění a limitující faktory. Pracovní pozice vhodné pro zaměstnance se zrakovým postižením.
13. Nižší kompenzační činitelé, jejich charakteristika a vliv na kompenzaci zrakového deficitu. Systematický nácvik rozvoje smyslů.
Intervence v rodině se zaměřením na ranou péči (teoretická východiska rané péče, formy a služby rané péče), zraková stimulace a podpora rozvoje zrakového vnímání zrakovou stimulací.
14. Vyšší kompenzační činitelé a jejich vliv na vyrovnání se s handicapem.
Specifika verbální a neverbální komunikace nevidomých.
15. Tyflografika v životě nevidomých: funkce reliéfní grafiky, techniky vyhmatávání, principy tvorby reliéfní grafiky, možnosti zobrazení v reliéfní grafice.
Sportovní aktivity jako významná složka rozvoje samostatnosti jedinců s těžkým zrakovým postižením, příklady sportů přizpůsobených nevidomým.

Literatura:

- BUBENÍČKOVÁ, H., KARÁSEK, P., PAVLÍČEK, R. *Kompenzační pomůcky pro uživatele se zrakovým postižením*. Brno: TyfloCentrum Brno, 2012. ISBN 978-80-260-1538-3.
- FINKOVÁ, D., LUDÍKOVÁ, L., RŮŽIČKOVÁ, V. *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-1857-5.
- FINKOVÁ, D., LUDÍKOVÁ, L. *Specifika v přístupu k dospělým a seniorům se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN 978-80-244-3743-9.
- HAMADOVÁ, P., KVĚTOŇOVÁ, L., NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-159-1.
- HRADILKOVÁ, T. a kol. *Praxe a metody rané péče v ČR: průvodce sociálním modelem*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1386-4.
- HYCL, J., TRYBUČKOVÁ, L. *Atlas oftalmologie*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-160-4.
- JANKOVÁ, J. a kol. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zrakového postižení a oslabení zrakového vnímání: dílčí část*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020. ISBN 978-80-244-5694-2.
- KIMPLOVÁ, T., KOLAŘÍKOVÁ, M. *Jak žít s těžkým zrakovým postižením?: souhrn (nejen) psychologické problematiky*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-831-3.
- KVĚTOŇOVÁ, L., ŠUMNÍKOVÁ, P. *Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se zrakovým postižením*. Praha: Univerzita Karlova, 2022. ISBN 978-80-7603-337-5.
- LUDÍKOVÁ, L., FINKOVÁ, D., KROUPOVÁ, K. *Teoretická východiska speciální pedagogiky osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN 978-80-244-3700-2.
- RÖDEROVÁ, P. *Edukace osob se zrakovým postižením v osobnostním pojetí*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8091-1.
- RŮŽIČKOVÁ, V., KROUPOVÁ, K. *Pohled na samostatný pohyb a prostorovou orientaci osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017. ISBN 978-80-244-5273-9.
- RŮŽIČKOVÁ, V., KROUPOVÁ, K. *Tyflografika: reliéfní grafika a její role v životě osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020. ISBN 978-80-244-5732-1.
- SMÝKAL, J. *Studie a statě*. Brno: Technické muzeum, 2011. ISBN 978-80-86413-82-2.
- TRNKA, V. *Charakteristika a organizace sportu osob se zrakovým postižením v České republice*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-1958-3.

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu **ETOPEDIE**

1. Etopedie a její pojetí v systému speciální pedagogiky, vývoj etopedie uvnitř speciální pedagogiky, předmět etopedie, odlišnosti etopedie od ostatních speciálněpedagogických disciplín, spolupracující obory.
Vývoj poruchy chování – edukační kontext, problematika včasné intervence.
2. Změny v etopedii na přelomu 21. století, teorie a praxe etopedie a současné trendy v přístupech k edukaci žáků v riziku poruch chování a s poruchami chování.
Poruchy chování spojené s násilím – agrese, šikana.
3. Problematika vymezení základní terminologie etopedie, její vývoj, odlišnosti české terminologie, současné trendy.
Strategie řízení chování ve třídě – plánování výuky, individuální dimenze plánování ve vztahu k rizikovým žákům a k žákům s poruchami emocí a chování.
4. Definice poruchy emocí a chování a jejich přínos k edukaci cílových skupin etopedie.
Poruchy chování spojené s problémy v pozornosti – hyperkinetický syndrom, prostá porucha pozornosti, porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou.
5. Cílové skupiny etopedie, charakteristika žáka v riziku poruch chování, s problémy v chování, s poruchou chování, individuální a sociální rozměr chování.
Sebehodnocení a jeho význam při edukaci žáka s dispozicí k poruše emocí a chování, bodový systém hodnocení chování – v procesu prevence, intervence, rehabilitace.
6. Edukace žáků s dispozicí k poruchám emocí a chování v kontextu osobnostního pojetí, kvalita života žáka s poruchami chování – problematika socializačního procesu, vzdělávání a syndrom naučené bezmocnosti, sociální začlenění, problematika perspektivy a celoživotních postojů.
Poruchy chování spojené s konfliktem – záškoláctví, lhaní.
7. Systémový přístup k řešení edukace žáků s poruchami chování – prevence kázeňských problémů – škola, třída, pravidla kázně, hodnocení, vztahy, efektivita výuky, přínos projektů.
Průběh, cíle, úkoly, principy speciálněpedagogického procesu v podmínkách dětského domova, komplexní a perspektivní dimenze.
8. Vlivy inkluzivních přístupů k výchovně vzdělávací praxi škol hlavního proudu vzdělávání se zaměřením na riziko poruch chování a poruchy chování – prevence, intervence, poradenství.
Individuální a sociální kauzální faktory poruchy emocí a chování, vývoj poruchy emocí a chování, rizikové a ochranné faktory ve vývoji žáka.

9. Strategie výuky ve třídách s žáky s poruchami emocí nebo chování – diagnostika, plánování dlouhodobé, krátkodobé, individuální vzdělávací plán, intervenční techniky, tvorba pravidel.
Průběh, cíle, úkoly, principy speciálněpedagogického procesu v podmínkách dětského domova se školou, výchovného ústavu pro mládež, komplexní a perspektivní dimenze.
10. Postavení žáka v riziku a s poruchami chování v praxi etopedie (v rámci fází edukačního procesu etopedie).
Průběh, cíle a úkoly diagnostického procesu v diagnostickém ústavu, komplexní a perspektivní dimenze.
11. Legislativní rámec problematiky vzdělávání, prevence, poradenství a intervence cílové skupiny žáků.
Spolupráce s rodiči při edukaci žáka s poruchou chování, zdroje a bariéry spolupráce.
12. Opoziční chování u dětí, neposlušnost.
Cílové skupiny etopedie v rámci běžných a speciálních škol (zařízení), poradenský systém v rámci školy a mimo školu.
13. Problematika edukace žáků s poruchami emocí a chování – inkluze v hlavním proudu vzdělávání, edukace v segregovaném prostředí, mezinárodní srovnání.
Význam klíčové osoby pro podporu socializace dítěte s dispozicí k poruše emocí a chování.
14. Specifika rizik vývoje poruch chování dětí ze sociokulturně znevýhodněných rodin.
Faktory ve školním prostředí posilující odolnost žáka vůči rizikovým vlivům, posilující vývojové faktory.
15. Rizikové faktory v životě dětí pro zvýšenou vnímavost k rozvoji poruch emocí a chování.
Středisko výchovné péče – jeho úkoly při podpoře a provázení žáků s problémy v chování – uplatnění principů praxe etopedie, intervence a její průběh, cíle a úkoly, spolupráce se školou.

Literatura:

- ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi: kázeňské strategie, zásady odměňování a trestání, hodnocení a klasifikace, podpora a motivace žáků*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4639-5.
- ČERVENKA, K. *Sud, který nemá dno?: Potřeby dětí s poruchami emocí a chování očima výchovných profesionálů*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8138-3.
- ELLIOTT, J. a PLACE, M. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0182-0.

- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-628-5.
- KALEJA, M. *Determinanty edukace sociálně vyloučených žáků z pohledu speciální pedagogiky*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2014. ISBN 978-80-7464-544-0.
- KALEJA, M. *Etopedická propedeutika v inkluzivní speciální pedagogice*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2013. ISBN 978-80-7464-396-5.
- KAUFFMAN, J. M. a LANDRUM, T. J. *Characteristics of Emotional and Behavioral Disorders of Children and Youth*. New York, NY: Pearson, 2018. ISBN 978-0-13-444990-6.
- KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5309-6.
- MATOUŠEK, O. a MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.
- ŘÍČAN, P. a JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2991-6.
- STUHLÍKOVÁ, I. *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-282-9.
- ŠOLCOVÁ, I. *Vývoj resilience v dětství a dospělosti*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2947-3.
- VOJTOVÁ, V. *Kapitoly z etopedie I. Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6311-2.
- VOJTOVÁ, V. *Úvod do etopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-166-9.

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu **LOGOPEDIE**

1. Logopedie, definice, postavení v systému věd. Narušená komunikační schopnost (definice, kategorie, příklady).
Artikulace a patologie konzonantu Ř.
2. Biologické základy řeči. Narušený vývoj řeči (klasifikace podle průběhu).
Artikulace a patologie konzonantu CH.
3. Lingvistické základy řeči. Fonemická diferenciací (terminologie, etapy vývoje).
Artikulace a patologie konzonantu L.
4. Kognitivní základy řeči. Opožděný vývoj řeči (etiologie, symptomatologie).
Artikulace a patologie konzonantů Ť-Ď.
5. Logopedická intervence (kategorie). Opožděný vývoj řeči prostý (principy reedukace).
Artikulace a patologie konzonantů C.
6. Logopedická prevence (principy, hlavní oblasti). Organizace logopedické péče v České republice.
Artikulace a patologie konzonantů S-Z.
7. Orientační logopedická diagnostika (metody, techniky, principy). Podmínky vývoje řeči.
Artikulace a patologie konzonantu Č.
8. Vývojová dysfázie (etiologie, symptomatologie). Význam řeči, vymezení pojmů řeč, jazyk, mluva.
Artikulace a patologie konzonantů T-D.
9. Ontogenetický vývoj řeči, orientační vymezení jednotlivých stadií. Tvoření zvuků lidské řeči, hlasové začátky.
Artikulace a patologie konzonantu H.
10. Dyslalie (etiologie, klasifikace, symptomatologie). Složky a roviny řeči z fonetického hlediska.
Artikulace a patologie konzonantů Š-Ž.
11. Foneticko-fonologická jazyková rovina (charakteristika, fyziologický vývoj).
Fyziologické zvláštnosti v ontogenetickém vývoji řeči.
Artikulace a patologie konzonantů K-G.
12. Lexikálně-sémantická jazyková rovina (charakteristika, fyziologický vývoj). Vývoj logopedické péče v českých zemích od 19. stol.
Artikulace a patologie konzonantu R.
13. Morfologicko-syntaktická jazyková rovina (charakteristika, fyziologický vývoj). Zásady orientačního vyšetření řeči.

- Artikulace a patologie konzontanů V-F.
14. Řečový vzor, význam v pedagogické komunikaci. Artikulační orgány, jejich funkce.
Artikulace a patologie konzontanů S-Z.
15. Podmínky vzdělávání žáka s narušenou komunikační schopností. Orientační diagnostika výslovnosti, význam, hlavní zásady.
Artikulace a patologie konzontanu Ň.

Literatura:

- BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Edika, 2022. ISBN 978-80-266-1751-8.
- BYTEŠNÍKOVÁ, I. *Koncepce rané logopedické intervence v České republice: teorie, výzkum, terapie*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7561-0.
- KLENKOVÁ, J. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1110-9.
- KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, H. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*. Brno: MC nakladatelství, 2003. ISBN 80-239-0082-X.
- KUTÁLKOVÁ, D. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4856-6.
- KUTÁLKOVÁ, D. *Průvodce vývojem dětské řeči: logopedická prevence*. Praha: Galén, 2009. ISBN 978-80-7262-598-7.
- OTEVŘELOVÁ, H. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.
- SINDELAROVÁ, B. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1082-5.
- VRBOVÁ, R. a kol. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu narušené komunikační schopnosti: dílčí část*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020. ISBN 978-80-244-5712-3.
- VRBOVÁ, R. a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga při aplikaci podpůrných opatření u žáků s narušenou komunikační schopností*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4475-8.
- ZEZULKOVÁ, E. *Logopedická prevence v předškolním věku*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. ISBN 978-80-7368-562-1.
- ZEZULKOVÁ, E. *Metodika reedukace dyslalie: základy fonetiky a patologie hlásek*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2014. ISBN 978-80-7464-543-3.

ZEZULKOVÁ, E. *Reedukace dyslalie I. díl.* Ostrava: Ostravská univerzita, 2014. ISBN 978-80-7464-546-4.

ZEZULKOVÁ, E. *Reedukace dyslalie II. díl.* Ostrava: Ostravská univerzita, 2014. ISBN 978-80-7464-637-9.

ZEZULKOVÁ, E. *Vybrané faktory komunikační kompetence žáků v primárním vzdělávání.* Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2015. ISBN 978-80-7510-162-4.

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu **SURDOPEDIE**

1. Surdopedie – vymezení základních terminologických pojmů – obor, cíl, metody, mezioborové vztahy, předmět zájmu speciálněpedagogického oboru surdopedie.
Význam sluchu, jedinci se sluchovým postižením, společenské postavení osob se sluchovým postižením.
2. Komunikace a její význam – druhy a proces komunikace.
Zásady v komunikaci, komunikace s jedinci se sluchovým postižením.
3. Historie a současný nástin péče o jedince se sluchovým postižením – období vývoje péče o jedince se sluchovým postižením ve světě a u nás, rozvoj institucí.
Současná péče a vzdělávání jedinců se sluchovým postižením v České republice.
4. Komunita Neslyšících – kulturní definice hluchoty – „Neslyšící“, organizace osob se sluchovým postižením, kluby neslyšících a nedoslýchavých, volnočasové aktivity, časopisy zaměřené na problematiku sluchového postižení.
Osobnost jedince se sluchovým postižením, socializace a možnosti profesionální orientace, tlumočnické služby.
5. Sluchový analyzátor – význam sluchu, stavba ucha, etiologie sluchového postižení, faktory negativně ovlivňující vývoj sluchového analyzátoru.
Úroveň řeči osob se sluchovým postižením po stránce obsahové, artikulační a gramatické, modulační faktory, charakteristika hlasového projevu u jedinců se sluchovým postižením, artikulace.
6. Metody vyšetření sluchu – objektivní a subjektivní sluchové zkoušky, screeningová vyšetření, psychologické zvláštnosti osobnosti jedince se sluchovým postižením, základní pojmy z audiologie, klasifikace sluchových vad.
Diagnostika jedinců se sluchovým postižením ve školství.
7. Klasifikace sluchových vad – základní pojmy z audiologie.
Dělení sluchových vad podle stupně, dělení sluchových vad (WHO).
8. Komunikace a komunikační styly – charakteristika a význam mezilidské komunikace.
Komunikační formy osob se sluchovým postižením – přehled a popis, vizuálně motorické komunikační systémy – český znakový jazyk, znakovaná čeština, specifika vývoje řeči u jedinců se sluchovým postižením.
9. Řeč, hlas, artikulace jedinců se sluchovým postižením – stádia vývoje řeči, vývoj řeči u jedinců se sluchovým postižením.
Charakteristika hlasového projevu jedince se sluchovým postižením, řeč po stránce obsahové, gramatické, modulační faktory řeči, artikulace.

10. Raná péče – zajištění včasné intervence – organizace v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí, speciálně pedagogické centrum a formy spolupráce s rodinou, zdravotnická péče, depistáž, orientační a diagnostická vyšetření.
Situace rodičů dítěte se sluchovým postižením, formy rané péče, výběr školského zařízení, sluchová výchova.
11. Poradenský systém v České republice – současná legislativa z hlediska podpory vzdělávání jedinců se sluchovým postižením.
Systém podpůrných opatření u dětí/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
12. Možnosti vzdělávání dětí, žáků a studentů se sluchovým postižením – organizace vyučování u žáků se sluchovým postižením, orální metoda, totální komunikace, bilingvální přístup, využití znakového jazyka – neslyšící pedagog, tlumočnický znakového jazyka, vzdělávací systém v České republice.
Vzdělávání dětí, žáků a studentů se sluchovým postižením v běžných školských zařízeních, sociální inkluze, podpůrná opatření.
13. Kompenzační a technické pomůcky – individuální sluchová protetika, přístroje pro individuální logopedickou péči, kompenzační pomůcky a jejich význam.
Kochleární implantát, metodika práce se sluchadly a kochleárním implantátem.
14. Sluchová vada a další kombinovaná postižení – pojetí a klasifikace hluchoslepoty, etiologie, možnosti vzdělávání.
Organizace vzdělávání pro jedince s hluchoslepotou, charakteristika komunikačních forem osob s hluchoslepotou.
15. Využití alternativních a augmentativních forem komunikace u jedinců se sluchovým postižením – základní vymezení alternativní a augmentativní komunikace a jejich systémů.
Benefity v komunikaci prostřednictvím alternativní a augmentativní komunikace u jedinců se sluchovým postižením.

Literatura:

BARVÍKOVÁ, J. a kol. *Katalog podpůrných opatření: dílčí část pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sluchového postižení a oslabení sluchového vnímání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020. ISBN 978-80-244-5710-9.

HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 1. díl.* Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1998. ISBN 80-7216-006-0.

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 2. díl.* Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1998. ISBN 80-7216-075-3.

HRUBÝ, J. *Úvod do výchovy a vzdělávání sluchově postižených. Část 1.* Praha: Tiché učení, 2008. ISBN 978-80-904786-1-9.

HUDÁKOVÁ, A. a kol. *Ve světě sluchového postižení: informační a vzdělávací publikace (nejen) pro zdravotnický personál o životě a potřebách neslyšících, nedoslýchavých a ohluchlých lidí a lidí s kochleárním implantátem.* Praha: Středisko rané péče Tamtam, 2005. ISBN 80-86792-27-7.

KABÁTOVÁ, Z., PROFANT, M. a kol. *Audiológiá.* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4173-4.

KRAHULCOVÁ, B. *Komunikační systémy sluchově postižených.* Praha: Beakra, 2014. ISBN 978-80-903863-2-7.

LANGER J., SOURALOVÁ, E. *Výchova a vzdělávání osob se sluchovým postižením.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN 978-80-244-3701-9.

MUKNŠNÁBLOVÁ M. *Péče o dítě s postižením sluchu.* Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5034-7.

POTMĚŠIL, M. *Sluchově postižení a sebereflexe.* Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1300-0.

PROCHÁZKOVÁ, V., VYSUČEK, P. *Jak komunikovat s neslyšícím klientem?.* Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-18-4.

SOURALOVÁ, E. *Manuál základních postupů jednání při kontaktu s osobami se sluchovým postižením.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-224-1630-4.

STRNADOVÁ, V. *Komunikace neslyšících - odezírání.* Liberec: Technická univerzita, 1996. ISBN 80-7083-187-1.

ŠLAPÁK, I., FLORIÁNOVÁ, P. *Kapitoly z otorhinolaryngologie a foniatricie.* Brno: Paido, 1999. ISBN 80-85931-67-2.